

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«АКАДЕМІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПРАВА»

кафедра фізичної культури, спорту та освітніх інновацій

Силабус освітнього компоненту

Філософія освіти

1. Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика освітнього компоненту
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	А Освіта	Нормативна
Змістових модулів – 2	А1 Освітні науки	Рік підготовки: 1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр 1-й
		Лекції 16 год.
		Практичні, семінарські 16 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1-й семестр – 2 год.	Другий (магістерський)	Самостійна робота 58 год.
		Вид контролю: 1-й семестр – залік

2. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: Лішук-Торчинська Тетяна Петрівна.

Науковий ступінь: кандидат філософських наук.

Вчене звання: доцент.

Посада: доцент кафедри фізичної культури, спорту та освітніх інновацій

Контактна інформація: l_torch_t@ukr.net; моб. тел. 095-006-02-64.

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle.

Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або питання потребує термінового розгляду, як більш оперативний засіб зв'язку можуть використовуватися: електронна пошта, Viber, WhatsApp.

У повідомленнях обов'язково вказується прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи.

Дні занять: пари згідно розкладу.

3. Опис освітнього компоненту

1. Анотація курсу. Навчальний курс «Філософія освіти» розроблено для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А1 «Освітні науки». Вивчення освітнього компоненту «Філософія освіти» забезпечує оволодіння знаннями і технологіями сучасної освітньої діяльності в умовах трансформації суспільства. У поле її функціонування входить обґрунтування аксіологічних та педагогічних передумов формування особистості, яка визначить своє місце в новому, динамічному сучасному соціумі з метою самореалізації. Для сучасної України важливим є освоєння передового українського досвіду і досвіду розвинених країн щодо вироблення та реалізації основних принципів організації освітнього процесу, демократизації у діяльності освітніх та освітньо-наукових закладів, прозорості навчальних систем та контролю освітніх здобутків та досягнень.

2. Пререквізити. Для вивчення курсу здобувачі повинні володіти базовими знаннями з філософії і педагогіки.

Постреквізити. Отримані компетентності, за результатами вивчення даного освітнього компоненту, є базисом для подальшого вивчення дисциплін педагогічного циклу.

3. Мета і завдання освітнього компоненту. Метою даного курсу є формування у здобувачів концептуального філософсько-аналітичного мислення для розвитку освітньої сфери у різноманітних вимірах буття; підготовка фахівців, здатних до професійного саморозвитку, критичного мислення та впровадження інноваційних технологій у закладах освіти різних рівнів.

Завдання освітнього компоненту:

- формування системного уявлення про принципи та підходи, що використовуються у процесах становлення й розробки освітніх концепцій;
- ознайомлення здобувачів із онтологією освіти;
- вироблення на основі освоєння філософського інструментарію розуміння теоретичних і методичних підходів до інтеграції освітніх процесів у полівимірність соціального простору.

4. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності.

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК8.Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання.

РН1.Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і₂

педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

РН12. Знати науково-концептуальні основи та особливості змісту сучасних педагогічних технологій; володіти інструментарієм їх проектування та впровадження в освітній процес закладів освіти.

Зазначений перелік навичок і компетентностей направлений на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року №70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року №722, зокрема:

Ціль №5 Гендерна рівність (забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток).

Ціль №10 Зменшення нерівності (скорочення нерівності всередині країн та між ними).

Після завершення вивчення освітнього компоненту здобувач повинен:
знати:

- поняттєвий апарат і предметну специфіку, зміст підходів і концепцій філософії освіти;
- історію розвитку освітніх і педагогічних ідей в Україні;
- філософські рефлексії освіти сучасних теоретиків;
- соціальну і когнітивну природу освіти;
- зміст сучасних освітніх систем;
- зародження і трансформацію ідеї університету;
- місце України в світовому освітньому просторі;
- цілі, цінності та результати освіти;
- ефективність змісту, методів і форм організації освітнього процесу в умовах викликів сьогодення.

вміти:

- проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел освітніх, наукових та професійних текстів в сфері обраної спеціальності;
- використовувати в освітній діяльності сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, які сприяють ефективній комунікації в освітньому середовищі та підвищенню якості освітньої діяльності в цілому;
- вибудовувати стратегію і тактику професійного зростання науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти;
- ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійному середовищі; відповідати за результати професійної діяльності;
- аналізувати зміст сучасних освітніх систем;
- виявляти теоретичні та практичні проблеми, а також дискусійні питання в сфері конкретних наукових та професійних проблем освітніх, педагогічних наук,
- виявляти, ставити та вирішувати наукові задачі та проблеми в сфері освітніх, педагогічних наук;
- здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову

діяльність.

5. Структура освітнього компоненту

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							Бали/Форма контролю/ Максимальний бал
	денна форма							
	всього	у тому числі						
		лекції	пр.	лаб	інд.р	сам.р		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ФІЛОСОФСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ ІДЕЇ ОСВІТИ								
Тема 1. Вступ до філософії освіти. Філософські погляди на освіту мислителів минулого	10	2	2	-	-	6	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 2. Історія розвитку освітніх і педагогічних ідей в Україні	10	2	2	-	-	6	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 3. Філософські рефлексії освіти сучасних теоретиків	10	2	2	-	-	6	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Разом за змістовим модулем I.	30	6	6	-	-	18		18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. РОЗВИТОК ІДЕЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ								
Тема 4. Освіта як соціальний феномен і феномен культури	12	2	2	-	-	8	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 5. Гносеологічний дискурс освіти. Зміст сучасних освітніх систем.	12	2	2	-	-	8	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 6. Освітній простір. Ідея університету.	12	2	2	-	-	8	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 7. Цілі, цінності, ідеали та результати освіти.	12	2	2	-	-	8	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Тема 8. Ефективність змісту, методів і форм організації освітнього процесу в умовах викликів сьогодення.	12	2	2	-	-	8	1Л, 2УО, 3ВЗ	6
Разом за змістовим модулем II.	60	10	10	-	-	40		30
Самостійна робота.	-	-	-	-	-	-	20 КР	20
ІНДЗ. Виконання есе	-	-	-	-	-	-	32 ВЕ	32
Разом за курс	90	16	16	-	-	58		100

Л - лекція, УО – усне опитування, ВЗ – виконання завдання, КР – контрольна робота, ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідне завдання, ВЕ – виконання есе

4. Форми контролю

Поточний контроль здійснюється окремо щодо теоретичного і практичного компонентів курсу:

– контроль теоретичного компоненту курсу здійснюється на основі аналізу відвідуваності та активності студента на лекційному занятті;

– контроль проходження практичного курсу здійснюється шляхом індивідуального опитування студентів на практичних заняттях та виконання різноманітних практичних завдань.

Формами поточного контролю засвоєння елементів змістового модуля можуть бути: усне опитування; виступ на практичних заняттях, виконання практичних завдань.

Критерії і норми оцінювання навчальної діяльності студентів на лекціях

Максимальна кількість балів -1	Критерії оцінювання
1	Студент присутній на занятті, конспектує навчальний матеріал та бере активну участь в його обговоренні.
0	Студент відсутній на занятті.

Критерії і норми оцінювання навчальної діяльності студентів на практичних заняттях

Максимальна кількість балів - 5	Критерії оцінювання
Усне опитування (УО)	
2	Оцінюється правильна, повна вичерпна відповідь.
1	В цілому відповідь вірна, але студент допускає низку помилок, недостатній рівень знань матеріалу.
0	Студент дав неправильну відповідь на поставлене запитання, не брав участі у дискусії або був відсутній на занятті
Виконання завдання (ВЗ)	
3	Завдання виконано в повному обсязі, усі вимоги враховано. Студент демонструє глибоке розуміння теми, застосовує отримані знання та вміння у нестандартних ситуаціях. Проявляє творчий підхід, пропонує оригінальні ідеї та рішення. Самостійно шукає додаткову інформацію, що підтверджує його міркування. Відповіді чіткі, логічні та добре аргументовані. Студент вміє вести професійну дискусію та переконливо відстоювати свою думку.
2	Завдання виконано в цілому, але є незначні неточності або неповні відповіді. Студент демонструє загальне розуміння теми, але не завжди може застосувати знання у складних ситуаціях. Виконання завдання є переважно самостійним, але іноді потрібні уточнення або наведення на правильну думку. Відповіді правильні, але не завжди достатньо розгорнуті або аргументовані.
1	Завдання виконано частково або з суттєвими помилками. Студент демонструє поверхове розуміння матеріалу, не може чітко сформулювати основні поняття. Завдання виконано за допомогою викладача або інших студентів. Відповіді неповні, містять помилки, і студент не може обґрунтувати свою позицію.
0	Студент не виконував завдання чи виконав його неправильно.

Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення теми. Цей вид контролю здійснюється як сумарна кількість набраних балів у процесі вивчення теми за видами робіт.

Самостійна робота студентів передбачає виконання у процесі вивчення

освітнього компоненту контрольної роботи.

Структура контрольної роботи включає орієнтовний зміст таких завдань:

1. Конспективно дати визначення наступних проблемних запитань:

- а) поняття «філософія освіти»,
- б) функції філософії освіти і основна проблематика дискурсу,
- в) основні проблеми сучасної системи освіти,
- г) основні періоди розвитку філософії освіти (вказати представників),
- г) роль і значення філософії освіти для формування концепції освіти

майбутнього.

2. Здійснити реферування статті зі Списку рекомендованої літератури(подати в конспекті основні тези).

3. Дати відповіді на питання з обґрунтованими (аргументованими) відповідями (обрати лише один із варіантів).

Варіант I

1. Якою, на Ваш погляд, має бути вища освіта в умовах інформаційного (постіндустріального) суспільства? (щодо поняття «інформаційне суспільства» в нагоді стануть концепції О. Тоффлера, Д. Белла).

2. Чи повинен зміст сучасної вищої освіти базуватись лише на науковій основі? Обґрунтувати положення.

3. Навчальний освітній процес у нестандартних умовах російської війни проти України.

Варіант II

1. Які критерії необхідні педагогічному працівнику в цифрову епоху? Які недоліки машинальної перевірки навчальних досягнень, знань та навиків студентів?

2. Які філософські аспекти педагогіки переслідує сучасна інклюзивна освіта у вищій школі?

3. Навчальний освітній процес у нестандартних умовах складної епідеміологічної ситуації (на прикладі з масштабною світовою епідемією COVID-19 викликаного вірусом SARS-CoV-2).

Варіант III

1. З якими чинниками пов'язана гендерна концепція у сучасній освіті? Які плюси та недоліки.

2. Обґрунтуйте: що найважливіше в освітньому процесі: теоретичне танаукове знання чи прикладні навички?

3. Роль і зміст рефлексивних практик сучасного освітнього процесу.

Основні критерії оцінки виконання **контрольної роботи**:

Максимальна кількість балів - 20	Критерії оцінювання
4	Правильне визначення основних понять, термінів.
4	Критичний аналіз концепцій та ідей.

4	Аргументований виклад питань і обґрунтованість висновків.
4	Самостійність мислення та елементи наукової творчості.
4	Достатній обсяг використаної літератури та ступінь її критичного аналізу.

Як індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти повинні виконати есе. Есе – це розв’язання конкретної проблеми, яке ґрунтоване на теоретичному осмисленні вивченого матеріалу та опрацьованої літератури з урахуванням суспільно-значущих тем.

Есе є одним із найпростіших форм науково-аналітичного тексту. Найчастішою метою є аргументоване висловлення автором особистої точки зору щодо певної дуже конкретної проблеми.

З тематикою індивідуального науково-дослідного завдання здобувачі можуть ознайомитися на платформі Moodle. Враховуючи студоцентрований підхід у освітньому процесі, кожен студент може запропонувати власну тему есе, попередньо узгодивши його з викладачем.

Основні критерії оцінки змісту есе та його захисту:

Максимальна кількість балів - 32	Критерії оцінювання
4	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань дослідження.
4	Знання теоретичного матеріалу в межах вибраної теми, вміння формулювати теоретичні положення і робити науково-обґрунтовані висновки.
4	Логічна послідовність, аргументованість, конкретність
4	Достатній обсяг використаної літератури та ступінь критичного аналізу.
4	Коректне цитування і правильність бібліографічного оформлення Списку використаної літератури.
4	Самостійність мислення та елементи наукової творчості.
4	Науковий стиль викладу.
4	Прилюдний захист есе.

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді заліку, який відбувається у тестовій формі. Максимальна кількість балів, які здобувач може отримати під час заліку, складає 100 балів. Здобувач за згодою може отримати підсумкову оцінку без складання заліку за умови отримання протягом семестру в результаті поточного оцінювання і оцінювання самостійної роботи та ІНДЗ не менше 60 балів. За умови отримання протягом семестру нижчих балів, отримані бали анулюються і здобувач складає залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль	Самостійна робота та ІНДЗ	Загальна кількість
--------------------------	----------------------------------	---------------------------

								балів	
Модуль 1								Модуль 2	100
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					Самостійна робота	
T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8		
6	6	6	6	6	6	6	6	20	32

Відповідність оцінок за національною шкалою і шкалою ECTS.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену	Значення оцінки
90-100	A	Відмінно	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
82-89	B	Добре	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
74-81	C		Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
64-73	D	Задовільно	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
60-63	E		Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	Незадовільно з повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення курсу

5. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача. За об’єктивних причин (наприклад: хвороба, міжнародне навчання / стажування, участь у змаганнях, предметних олімпіадах, конференціях, волонтерській роботі за дорученням

кафедри чи Академії) навчання може відбуватись в он-лайн формі з використанням відповідних ресурсів: <https://artip-books.in.ua/course/view.php?id=215>.

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати заняття регулярно, повинні упродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені практичні заняття мають бути відпрацьовані під час консультації. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття, або у формі письмового відпрацювання шляхом виконання письмового завдання.

Здобувачі, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до заліку не допускаються.

Політика щодо академічної доброчесності.

Кожен здобувач зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До здобувачів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (<https://artip.com.ua/pro-nas/normativni-dokumenti/>).

Телефони та інші засоби зв'язку повинні бути переведені на беззвучний режим. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем). Списування під час різних форм контролю заборонені; мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Крайні терміни складання / перескладання встановлює відділ з навчально-виховної та наукової роботи відповідно нормативної бази академії.

Політика використання штучного інтелекту. Здобувачі освіти можуть використовувати інструменти штучного інтелекту для підтримки навчального процесу – зокрема для пошуку ідей, тренування навичок письма чи перевірки власних рішень. Водночас будь-яке використання штучного інтелекту повинно бути критичним та етичним: студенти несуть відповідальність за точність, оригінальність та академічну доброчесність власної роботи.

Дозволено	Заборонено
Використовувати штучний інтелект для пошуку ідей та прикладів	Здавати повністю згенеровані роботи як власні
Отримувати пояснення складних понять	Використовувати штучний інтелект під час тестів, іспитів чи контрольних
Перевіряти граматику, стиль, структуру тексту	Генерувати тексти/коди без критичного

	аналізу чи доопрацювання
Тренувати формулювання відповідей та аргументів	Використовувати штучний інтелект для обходу вимог індивідуальних завдань
Використовувати як допоміжне джерело (з обов'язковим посиланням, якщо того вимагає завдання)	Не зазначати випадки суттєвого використання штучний інтелект у власних роботах
Студентам з інвалідністю: застосовувати штучний інтелект як засіб доступності – для перетворення тексту в мовлення і навпаки, спрощення складних текстів, створення субтитрів чи резюме матеріалів, а також для адаптації формату навчальних ресурсів до власних потреб	

Для студентів з інвалідністю використання штучного інтелекту як інструменту доступності завжди підтримується та не вважається порушенням академічної доброчесності.

Студенти зобов'язані вказувати випадки суттєвого використання штучного інтелекту у своїх роботах (наприклад, у вигляді примітки чи посилання), дотримуючись принципів академічної доброчесності.

6. Рекомендована література

БАЗОВА

1. Андрущенко В. П., Андрущенко Т. В., Савельєв В. Л. Конституціоналізація освітнього простору Європи : аксіологічний вимір. К. : «МП Леся», 2017. 464 с.

2. Базалук О. О., Юхименко Н. Ф. Філософія освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Кондор, 2010. 164 с.

3. Гнатюк Я. С., Рахман Б. М. Філософія освіти і науки. Методологічні та теоретичні проблеми філософії. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2018. 114 с.

4. Дейнека В. В., Москвін Я. В. Філософія освіти : навч. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Освітні педагогічні науки», 2-е вид., оновл. Харків : ХНМУ, 2024. 72 с.

5. Житарюк І. В. Філософія освіти, науки та окремих її галузей. Конспект лекцій : навч. посібник. 2-е вид., стереотип. К. : Видавництво «Людмила», 2022. 620 с.

6. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава : ПОШППО, 2006. 328 с.

7. Лутай В. С. Філософія сучасної освіти : навч. посіб. К. : Центр «Магістр – S» Творчої спілки вчителів України, 1996. 258 с.

8. Опачко М. В. Філософія сучасної освіти : навчально-методичний посібник. Ужгород : УжНУ, 2019. 60 с.

9. Пономарьов О. С., Костиря І. В. Практикум з філософії освіти :

навчально-методичний посібник спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» для магістрантів денної і заочної форм навчання, Харків : НТУ «ХП», 2019. 104 с.

10. Філософія освіти і науки : навч. посіб. 2-е вид. ; за наук. ред. академіка В.П. Андрущенко [та ін.]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 348 с.

11. Філософія освіти і науки : навч. посіб. / І. С. Алексейчук та ін. 2-ге вид., перероб. та доповн. Слов'янськ, 2019. 365 с.

12. Філософія освіти і науки : навч. посіб. / В. П. Загороднюк та ін. Київ : Знання України, 2017. 348 с.

ДОПОМІЖНА

1. Абакумова О. О. Філософія освіти як методологічний орієнтир модернізаційних процесів у освіті. *Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 29–30 березня 2019 р. Частина II, Дніпро : СПД «Охотнік», 2019. С. 256–257.

2. Андрушина Л. В., Каковкіна О. А., Кожедуб Т. Г. Загальні основи педагогіки у схемах. Дніпропетровськ, 2016. 160 с.

3. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава : Полтавський вісник. 1994. 191 с.

4. Галус О. М., Шапошнікова Л. М. Порівняльна педагогіка : навчальний посібник для студ. гуманіст. спец. вузів. Київ : Вища школа. 2006. 215 с.

5. Денежніков С. С. Методологічні запити реалізації моделі регіонального інноваційного освітнього кластеру : традиції та інновації. *Філософія науки : традиції та інновації*. 2017. № 1 (15). С. 169–179.

6. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті. Львів : Літопис, 2001. 32 с.

7. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук ; гол. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

8. Зарубіжна система вищої освіти : навч. посібн. / авт.-упоряд. М. І. Гагарін. Умань : СПЦ «Візаві», 2017. 102 с.

9. Ідея університету : Антологія / упоряд. М. Зубрицька, Н. Бабалах, З. Рибчинська ; відп. ред. М. Зубрицька. Львів : Літопис, 2002. 304 с.

10. Драйзен Г., Вос Дж. Революція в навчанні ; пер. з англ. М. Олійник. Львів : Літопис, 2005. 542 с.

11. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя. Київ : Товариство «Знання», КОО, 2003. 766 с. (Вища освіта ХХІ століття).

12. Ліщук-Торчинська Т. П., Іщук Н. М., Сухацький П. П. Зміст особистісно орієнтованого навчання і технології його впровадження у вищій школі. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 3 (44). С. 597-609. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3\(44\)-597-609](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3(44)-597-609)

13. Ліщук-Торчинська Т. П. Логіко-філософські основи розвитку критичного мислення студентів закладу вищої освіти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 807-809. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-1/193>

14. Ліщук-Торчинська Т. П. Пошуково-дослідницький проект «Ставлення українців до історичного минулого» в рамках якісної стратегії соціологічного дослідження. *Соціологічні студії*. 2018. № 2. (11). С. 40-47.

15. Кучера Т. Н., Насонова Л. І., Дейнека В. В. Навчальний посібник з курсу «Філософія освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». Харків: ХНМУ, 2015. 63 с.

16. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Нац. акад. пед. наук України / редкол. : В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2016. 448 с.

17. Невмержицька О. В. Аксіологічні виміри вітчизняного освітнього простору : історичний аспект : монографія. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2013. 490 с.

18. Павловський К. Трансформації вищої освіти в ХХІ столітті : польський погляд. Київ : Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. 230 с.

19. Пелікан Я. Ідея університету. Переосмислення / пер. англ. В. Верлока та ін. К. : Дух і Літера, 2009. 394 с. 2-е вид., доп.

20. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги : підручник для вузів / ред. передмова А. М. Бойко; передм. В. О. Пащенко. Київ : Професіонал, 2004. 575 с.

21. Ліпін М. В. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. К. : Наш формат, 2019. 560 с.

22. Русова С. Ф. Нова школа. *Вибрані педагогічні твори* : В 2-х т. Київ : Освіта, 1996. С. 207–218.

23. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу : загальна характеристика : навч. посібн. Рівне : Овід, 2012. 352 с.

24. Скільський Д. М. Історія української педагогіки. Ілюстрований навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 310 с.

25. Слесик К. М. Філософські основи освіти : конспект лекцій для студ. денної форми навч. інж.-пед. спец. ; за заг. ред. О. Е. Коваленко ; Укр. інж.-пед. акад. Харків : [б. в.], 2016. 229 с.

26. Соціологія освіти : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. О. Л. Скідіна, І. М. Гавриленка, Ю. І. Яковенка. 2-е вид., доп. і перероб. Книга 2. Запоріжжя: КПУ, 2009. 288 с.

27. Стасюк О. Л., Хомік О. М., Ліщук-Торчинська Т. П., Тарасюк Л. М. Формування академічної доброчесності як професійної компетентності в умовах закладу вищої освіти. *Педагогічна академія : наукові записки*. 2025. № 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16763803>
28. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві. Київ : Рад. школа, 1988. 304 с.
29. Творча особистість в контексті освіти інформаційно-цифрової реальності : колективна монографія / авт. кол. В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, С. Р. Берінштейн, М. С. Гальченко, М. В. Ліпін, Д. В. Погрібна, Н. В. Савчук, О. А. Федорчук. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. 320 с.
30. Філософія освіти : хрестоматія : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / уклад. В. О. Огнев'юк, О. М. Кузьменко. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 508 с.
31. Фрейре П. Педагогіка пригноблених / пер. з англ. Олександр Демянчук. Київ : Юніверс, 2003. 169 с.
32. Хомік О., Ліщук-Торчинська Т., Сахарук І., Борисюк С. Оцінювання цифрової компетентності у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Том 12. № 10. С. 56-63. doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-008
33. Черепанова С. Філософія освіти : до питання концептуалізації. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2021. № 27 (2). С. 116-137.
34. Юхименко Н. Ф. Діяльно-творча сутність особистості та фактори її становлення. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського*. Серія: Філософія. 2020. Том 31 (70). №1. С.50–57. DOI: 10.32838/2709-2933/2020.1/10
35. Юхименко Н. Ф. Духовні потреби як фактор становлення діяльно-творчої особистості. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філософія. 2020. Том 31 (70). №2. С.61–66. <https://doi.org/10.32838/2709-2933/2020.2/11>
36. Юхименко Н. Ф., Харченко Л. М. Філософія освіти і науки : Методичні рекомендації, Переяслав-Хмельницький, 2018. 41 с.
38. Юхименко Н. Ф. Феномен булінгу у контексті соціалізації особистості. *Соціологічні студії*. 2020. №2 (17). С. 24–29. <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2020-02-24-29>
39. Bilohur V., Kravchenko O., Lishchuk-Torchynska T., Yukhymenko N. Genetic and professional managerial skills : changing nature, thinking and roles. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. National Mining University «Dniprovs'ka politexnika». 2020. № 3. Pp. 151–156. SciVerse Scopus.
40. Fedorovych A. Axiological Dimensions of Preschool Teacher Training in Ukraine. *Lubelski Rocznik Pedagogichni*. 2018. T. XXXVII. Z. 3. S. 279–290.

41. Khosrow Noapast, Bagheri Frankena's Model for Analyzing Philosophies of Education. 2015. Pp. 856–861.
42. Phillips P. (ed.). Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory. Sage Publications, Inc., 2014. 952 p.
43. Polany M. Personal knowledge : towards a post-critical philosophy. Chicago, University of Chicago Press, 1958. 428 p.
44. Polany M., Prosch H.. Meaning. Chicago : University of Chicago Press, 1975. 260 p.
45. Salnikova S., Lishchuk-Torchynska T. Conceptual Framework the Study of Professional Socialization of Students, *Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki»* (30.05.2016 –31.05.2016). Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. S. 51–53.
46. Siegel Harvey (ed.). The Oxford Handbook of Philosophy of Education. New York : Oxford University Press, 2009. 576 p.

Інтернет-ресурси

Конституція	України.	URL	:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text			
Закон	України	«Про освіту».	URL :
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19			
Закон	України	«Про вищу освіту».	URL :
http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18			
Закон України «Про повну загальну середню освіту. URL :			
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text			
Закон України 15 березня 2022 року № 2126-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану. URL :			
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text			
Державна Національна програма «Освіта»: Україна XXI століття : затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 трав. 1996 р. № 576. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text			
Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». Лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL : https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zabezpechennya-psihiologichnogo-suprovodu-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-v-umovah-voyennogo-stanu-v-ukrayini			
Про затвердження Порядку проведення моніторингу освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України № 54 від 16.01.2020 р URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text			
Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL :			
http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п			

Міністерство освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua>
Український центр оцінювання якості освіти. URL :
<https://testportal.gov.ua>
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL :
www.nduv.gov.ua
Освітній портал URL :
http://www.osvita.org.ua/articles/?article_id=56
Інтернет для освіти. URL :
<http://www.library.kherson.ua/teach/scool.htm>
Data to improve education worldwide. URL : <http://timss.bc.edu>